

Πανεπιστήμιο και επικοινωνία στο Διαδίκτυο: Μια μελέτη στη χρήση των λατινοελληνικών (greeklish)

Γ. ΠΑΠΑΔΑΤΟΣ, Κ. ΛΙΑΣΚΟΣ*

1. Εισαγωγή

*Τη γλώσσα μου έδωσαν ελληνική
το σπίτι φτωχικό στις αμμουδιές του Ομήρου.
Μονάχι έγνοια η γλώσσα μου στις αμμουδιές του Ομήρου.
Οδυσσέας Ελύτης*

Εάν είναι αλήθεια ότι η παγκοσμιοποίηση περιορίζει την εξουσία του έθνους-κράτους, η διερεύνηση της επίδρασης της στη λειτουργία των πανεπιστημίων προβάλλει ως επιτακτική. Ενώ οι άνισες οικονομικές ανταλλαγές είναι το εργαλείο ισχυροποίησης της νεόφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης (Παπαδάτος, 2001), η ανταλλαγή πληροφοριών και γνώσεων ανάμεσα στα πανεπιστήμια επικυρώνει την πρωτοκαθεδρία των πανεπιστημίων των μητροπόλεων σε σχέση με εκείνα της περιφέρειας. Το κύριο "όχημα" ανταλλαγής πληροφοριών ανάμεσα στα πανεπιστήμια αποτελεί πλέον το Διαδίκτυο (Internet).

Οι ραγδαίες εξελίξεις στον κυβερνοχώρο έστω και αν δεν

---

*Γιάννης Παπαδάτος, Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών, Κωννος Λιάσκος, υποψήφιος διδάκτωρ Πανεπιστημίου Αθηνών.

επιβεβαιώσαν πλήρως τις προφητείες του "ψηφιακού κόσμου", είναι βέβαιο ότι έχουν επιφέρει ποιοτικές αλλαγές στους τρόπους ενημέρωσης, ανταλλαγής πληροφοριών και εκπαίδευσης. Ο Ν. Νεγρεπόντης (1995) υποστηρίζει ότι "στις αρχές του 21ου αιώνα τα σχολεία θα αλλάξουν μορφή και θα μοιάζουν περισσότερο με μουσεία και παιδικές χαρές, όπου τα παιδιά θα διδάσκονται νέες ιδέες και θα επικοινωνούν με άλλα παιδιά από κάθε γωνιά του κόσμου. Ο ψηφιακός μας πλανήτης θα μοιάζει σαν το κεφάλι μιας καρφίτσας". Το "εικονικό" πανεπιστήμιο, αν και είναι ήδη πραγματικότητα σε πολλές αναπτυγμένες χώρες, δεν έχει επιλύσει το προφανές ζήτημα της διαφοροποίησης και ίσως υποβάθμισης της σημασίας του πανεπιστημίου ως εκπαιδευτικού χώρου διαλόγου και ανάπτυξης της προσωπικότητας του φοιτητή μέσα από τις συλλογικές δραστηριότητες, εφόσον εκείνες απουσιάζουν παντελώς από το νέου είδους πανεπιστήμιο (Γετίμης και Ζωντήρος, 2000). Επιπρόσθετα, αρκετοί είναι εκείνοι που διαβλέπουν ένα μέλλον στο οποίο το εκπαιδευτικό τοπίο θα μετασχηματιστεί εξαιτίας της εξ-αποστάσεως διδασκαλίας, αφού "νέοι παίκτες" θα υπερισχύσουν και οι "παραδοσιακοί προμηθευτές" των μορφωτικών αγαθών θα πρέπει να ανταγωνιστούν το "μοίρασμα της αγοράς" των "φοιτητών-πελατών" (Chens, 2000).

Η νέα ανερχόμενη ψηφιακή κοινωνία μπορεί να μη προκαλέσει ανθρώπινες ή υλικές καταστροφές αλλά σίγουρα η μετάβαση από το τωρινό μοντέλο κοινωνικής οργάνωσης, που όλοι βιώνουμε σήμερα, σε ένα τεχνολογικό-ψηφιακό περιβάλλον θα προκαλέσει μεγάλες και σημαντικές αναταραχές σ' ολόκληρο το κοινωνικό σώμα των χωρών.

Στις διαδικτυακές εικονικές κοινότητες του σήμερα ο έλληνας χρήστης εξακολουθεί και χρησιμοποιεί μια υβριδική μορφή επικοινωνίας που δημιουργήθηκε ώστε να ξεπεραστούν οι επικοινωνιακοί περιορισμοί που έθεταν οι "γλώσσες μηχανών" οι οποίες αναγνώριζαν κείμενα γραμμένα με λατινικά στοιχεία καθώς το πρωτόκολλο TCP/IP που διαχειριζόταν τα ηλεκτρονικά μηνύματα των συστημάτων UNIX ήταν κατασκευασμένο να αποδέχεται κείμενα μόνο των 7-bit ASCII. Οι περιορισμοί αυτοί που δημιουργούνταν εξαιτίας της ασυμβατότητας αναγνώρισης των ελληνικών χαρακτήρων από τις μηχανές ξεπεράστηκαν με τη δημιουργία των λατινοελληνικών ή

greeklish¹, ενός συστήματος γραφής που καταχωρείται στην ομάδα των υβριδικών μορφών γραπτού λόγου και που μαζί με άλλα παρόμοια συστήματα τα οποία έχουν αναπτυχθεί και από χρήστες άλλων χωρών. οι οποίοι αντιμετώπιζαν αντίστοιχο πρόβλημα με αυτό των ελλήνων χρηστών, έχουν σήμερα δημιουργήσει πλέον την οικογένεια των -lish.

Έτσι πέραν των ελλήνων χρηστών που δημιούργησαν τα greeklish τα οποία θεωρούνται η μητέρα της οικογένειας των -lish, στις εικονικές κοινότητες του Κυβερνοχώρου συναντώνται τα ruslish, τα chinlish, τα arablish τα οποία χρησιμοποιούνται ως συστήματα γραφής στην επικοινωνία των Ρώσων, των Κινέζων και των Αράβων αντίστοιχα μέσα στις εικονικές κοινότητες του διαδικτύου.

Οι νέες επικοινωνιακές δυνατότητες του Διαδικτύου έχουν δημιουργήσει ένα νέο τύπο πολίτη, το δικτυακό πολίτη (netizen), ο οποίος ζει σε ψηφιακές γειτονιές, όπου ο χρόνος έχει ένα διαφορετικό ρόλο και ο φυσικός χώρος κανένα, συμμετέχοντας χωρίς τη φυσική του παρουσία μέσα σε εικονικές κοινότητες, όπου μορφώνεται, διασκεδάζει, επικοινωνεί, καταναλώνει. Μέσα στις εικονικές διαδικτυακές κοινότητες, η απουσία όλων εκείνων των εξωλεκτικών, συναισθηματικών και συμβολικών στοιχείων (ενδυματολογικοί κώδικες, κώδικες συμπεριφοράς, προφορά, τόνος φωνής, μορφασμοί κ.ά) που επιτρέπουν στο άτομο της πραγματικής κοινότητας να υποθέτει το πως πρέπει να συμπεριφερθεί σε μια κατάσταση, οδηγεί τους πολίτες του διαδικτύου στην ανακατασκευή των νοημάτων όλων αυτών των συμβόλων, τα οποία προβάλλονται πλέον μέσω της δυναμικής ενός γραπτού κώδικα άκρως περιγραφικού.

Η πλειονότητα των χρηστών που εκφράζεται παγκοσμιοποιημένα (globaly), όπως πολύ εύστοχα επισημαίνει ο Α. Έλεφαντής, μιλά αγγλικά, αλλά "μιλά broken english, φτωχά αγγλικά" (Έλεφαντής, 1996). Επιπλέον, η διαδικτυακή επικοινωνία δημιουργεί υβριδικές μορφές γραπτού λόγου προκειμένου να επιλυθεί το πρόβλημα της ασυμβατότητας των μη λατινογενών αλφαβήτων ως προς τις "γλώσσες μηχανής" των υπολογιστών, οι οποίες αναγνωρίζουν μόνο τους λατινικούς χαρακτήρες.

Δεδομένου ότι, όπως επισημαίνει και ο P. Bourdieu, η Αγγλικά

γλώσσα έχει πλέον μια κυρίαρχη θέση στο χώρο της εκπαίδευσης και της επιστήμης (Bourdieu, 1999), η σωστή χρήση του Διαδικτύου απαιτεί επαρκή γνώση της αγγλικής και της επιστημονικής ορολογίας. Στην Ελλάδα τα περισσότερα πανεπιστήμια έχουν εντάξει την εκμάθηση της Αγγλικής Γλώσσας στα πλαίσια των προπτυχιακών μαθημάτων τους. Γεγονός, όμως, που προκαλεί εντύπωση είναι ότι το αρχαιότερο ελληνικό πανεπιστήμιο, το Πανεπιστήμιο Αθηνών, αποτελεί εξαίρεση (Παπαευθυμίου-Λύτρα, 1991).

Τα τελευταία χρόνια η πλειονότητα των Ελλήνων πανεπιστημιακών έχουν υπολογιστές συνδεδεμένους στο Διαδίκτυο. Στο Πανεπιστήμιο Αθηνών υπάρχει το δίκτυο "Αθηνά", με το οποίο είναι συνδεδεμένοι το σύνολο σχεδόν των πανεπιστημιακών (περίπου 2.500 μέλη Δ.Ε.Π). Πολλά επίσης τμήματα των ελληνικών πανεπιστημίων έχουν εργαστήρια πληροφορικής εκπαιδεύοντας προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές στη χρήση υπολογιστών και των δυνατοτήτων του Διαδικτύου. Το Διαδίκτυο είναι πλέον ο ευκολότερος τρόπος ανεύρεσης διεθνούς βιβλιογραφίας στην εκπόνηση επιστημονικών εργασιών καθώς και της επικοινωνίας μεταξύ των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών.

Η επικοινωνία και η άντληση επιστημονικών πληροφοριών μέσω του Διαδικτύου αποτελεί πλέον μια νέου τύπου βιβλιοθήκη, που το πληροφοριακό της περιεχόμενο σταδιακά μεγεθύνεται για να υπερκεράσει το ρόλο των παραδοσιακών βιβλιοθηκών. Εάν το 10ο αιώνα, την εποχή που έζησε ο Πέρσης διανοούμενος Abdull Kassen Ismaell, μια πλήρης βιβλιοθήκη διέθετε 117.000 τόμους βιβλίων που μεταφέρονταν κατ' αλφαβητική σειρά από τετρακόσιες καμήλες, στην εποχή μας τα βιβλία που προσφέρονται από εκατοντάδες βιβλιοθήκες στην Ευρώπη και τις Η.Π.Α είναι αναρίθμητα (Μπονίκος, 1998). Το μόνο εφόδιο που χρειάζεται ο σημερινός ερευνητής προκειμένου να ερευνήσει και να μελετήσει τις ψηφιοποιημένες πηγές είναι ένα user name και password, ένα modem και μια ISBN τηλεφωνική γραμμή.

Ο Κρατικός Οργανισμός Μελέτης Υπολογιστών και Τεχνολογίας της Πληροφορίας στην Ανώτατη Εκπαίδευση των Η.Π.Α παρέχει στοιχεία που αποδεικνύουν την αυξανόμενη αξιοπιστία που δείχνουν οι φοιτητές της χώρας στις διαδικτυακές εφαρμογές. Σε

τελευταία έρευνα του οργανισμού, σε ένα συνολικό δείγμα 590 δημόσιων και ιδιωτικών κολεγίων και πανεπιστημίων, φάνηκε ότι το 64% κάνει χρήση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στα μαθήματα τους, το 47% χρησιμοποιούν διαδικτυακές πηγές ως βοηθητικό εργαλείο για την εύρεση ορολογίας και ένα 35% παρακολουθούν μαθήματα μέσω ιστοσελίδων στο Διαδίκτυο (Green, 2001). Επίσης έρευνα που διεξήχθη από το Ινστιτούτο Έρευνας της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης των Η.Π.Α (2000) σχετικά με τις δεξιότητες χρήσης υπολογιστών που κατέχουν οι πρωτοετείς φοιτητές της χώρας, το 78,5% των πρωτοετών χρησιμοποιούσαν τον υπολογιστή πριν την εισαγωγή τους στο ανώτατο ίδρυμα. Ο F. Olsen περιγράφοντας τον τυπικό πρωτοετή αναφέρει ότι αυτός είναι πάρα πολύ καλός στην αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο και ότι η πλειοψηφία τους δεν επιθυμούν να παρακολουθήσουν τα επιλεγόμενα μαθήματα υπολογιστών. "Ίσως να θεωρούν εύκολη τη χρήση υπολογιστή ή βρίσκουν βοήθεια από φίλους τους" (Olsen, 2000).

Στην χώρα μας, έρευνα του Εργαστηρίου Διαφήμισης και Δημοσίων Σχέσεων του Πάντειου Πανεπιστημίου που διεξήχθη σε 120 φοιτητές Πανεπιστημίων των Αθηνών (Πάντειο, ΑΣΟΕΕ, Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο) έδειξε ότι οι περισσότεροι φοιτητές ηρθαν σε επαφή με το Διαδίκτυο κατά τα έτη 1997-1998, ενώ ο βασικός όγκος των χρηστών συνδέθηκε με αυτό κατά τα έτη 1999-2000. Τα παραπάνω ποσοστά καταδεικνύουν ότι το Διαδίκτυο αποτελεί πια αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητας της πανεπιστημιακής ζωής και πολλών φοιτητών. Επιπλέον, σχετικά με το ποιες από τις υπηρεσίες που παρέχει το Internet χρησιμοποιούν, αναδεικνύουν ως επικρατέστερη αυτή του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail), ενώ αντίστοιχη προτιμώμενη υπηρεσία είναι το λεγόμενο chat, που προσφέρει τη δυνατότητα ταυτόχρονης συνομιλίας με ένα ή περισσότερα άτομα της επιλογής μας (Φρίγκας, 2002).

Ένα βασικό ερώτημα που τίθεται είναι, εάν η διαδικτυακή επικοινωνία των φοιτητών της ελληνικής πανεπιστημιακής κοινότητας γίνεται με "κατάλληλα" Αγγλικά ή ικανοποιητικά Ελληνικά, ώστε να είναι σε θέση να συμβάλλει ικανοποιητικά στην πραγματική αναβάθμιση των γνώσεων και του επιπέδου σπουδών τους.

Η διερεύνηση του εν λόγω ερωτήματος εγείρει ορισμένες επιπλέον προβληματικές που έχουν αρχικά ως σημείο αναφοράς ζητήματα "τεχνικής" υφής, όπως είναι η διαδραστική επικοινωνία του έλληνα χρήστη υπολογιστή με το ελληνικό πληκτρολόγιο που έχει δομηθεί σύμφωνα με την αγγλική διάταξη πλήκτρων, γνωστή ως QWERTY, ή το έως πρότινος υπαρκτό πρόβλημα της ασυμβατότητας των ελληνικών χαρακτήρων στο διαδίκτυο.

Στην παρούσα εργασία επιδιώξαμε να διαπιστώσουμε πως Έλληνες προπτυχιακοί και μεταπτυχιακοί σπουδαστές του Πανεπιστημίου Αθηνών χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο και ειδικότερα εάν επικοινωνούν στην ελληνική γλώσσα με ελληνικούς ή λατινικούς χαρακτήρες (greeklish) ή χρησιμοποιούν μια ενδιάμεση κατάσταση. Ακόμα έχει ενδιαφέρον να εικάσουμε εάν η χρήση αδόκιμων γλωσσικών σχημάτων και αυτοσχέδιων γλωσσικών μορφών μπορεί να επηρεάσει τη μελλοντική πορεία-εξέλιξη της Ελληνικής γλώσσας. Χαρακτηριστικό είναι το κείμενο-διακήρυξη της Ακαδημίας Αθηνών που δημοσιεύτηκε στην Καθημερινή το 2001, κατηγορώντας κυρίως τις κρατικές υπηρεσίες και τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα για την εκδηλούμενη τάση αντικατάστασης του ελληνικού αλφάβητου από το λατινικό. Επισημαίνοντας ότι η Ελληνική Γλώσσα "η αρχαιότερη αλλά πάντα σύγχρονη και ζώσα. εμπλούτισε όχι μόνο τη λατινική, αλλά και τις κυριότερες ευρωπαϊκές γλώσσες, που έχει και οπτικά συνδεθεί άρρηκτα με το αλφάβητό μας". δεν είναι δυνατόν να υποστεί μείωση με την κατάργηση του και τονίζει το αδιανόητο της αποδοχής από τους ίδιους τους Έλληνες "της μεταμφίεσης της γραφής μας με την κατάργηση πολλών γραμμμάτων της που δεν πέρασαν στο λατινικό αλφάβητο, και με την αντικατάσταση τους από άλλα υποτίθεται ηχητικώς παραπλήσια γράμματά του". Αντίστοιχη κίνηση είχε γίνει και από το Ελληνικό Γλωσσικό Όμιλο το Μάρτιο του 1982. η διακήρυξη του οποίου όμως στόχευε στην επισήμανση των κινδύνων που διατρέχει η Ελληνική Γλώσσα από "την αθρόα, άκριτη κι αδικαιολόγητη εισβολή ξένων λέξεων, που ρυπαίνουν τη γλώσσα και αλλοιώνουν τη φυσιογνωμία της" (ΕΓΟ. 1982).

Προτού εξετάσουμε τις δυο αυτές διακηρύξεις σε σχέση με την επικινδυνότητα των λατινοελληνικών που χρησιμοποιούνται στο

Διαδίκτυο οφείλουμε να επισημάνουμε ότι τα "λατινοελληνικά" ή "greeklish" προβλήθηκαν σαν μια "σανίδα σωτηρίας" μέσα σε ένα περιβάλλον "ιδιαίτερης τεχνολογικής εγγραμματοσύνης" όπου το αλφάβητό μας δεν είχε καμία ανταλλακτική σημασία για τους τεχνικούς λόγους που προαναφέραμε. Τα "λατινοελληνικά" (ΛΕ), τα οποία δεν είναι "διάλεκτος" όπως συνήθως λέγεται, αλλά η γραφή της ελληνικής γλώσσας με λατινικό αλφάβητο, δεν πρωτοεμφανίστηκαν στον 21ο αιώνα αλλά ακόμη παλιότερα, γύρω στο 1800, μιας και το ιδιαίτερο αυτό μεταγραφικό σύστημα το χρησιμοποιούσαν οι Λεβαντίνοι της Σμύρνης και αργότερα, οι Έλληνες μετανάστες στα τηλεγραφήματα προς τους συγγενείς τους στην πατρίδα.

Ο Κώστας Καρθαίου το 1934, αναφέρει σε ένα κείμενο του: "Υπάρχουν κείμενα της βυζαντινής εποχής γραμμένα με λατινικούς χαρακτήρες. Επίσης, στην Κρήτη και στην Κύπρο κατά τον Μεσαίωνα τα λαϊκά τραγούδια γράφονταν με λατινικούς χαρακτήρες. Αργότερα, από το 1800, πολλά ελληνικά βιβλία τυπώθηκαν στη Σμύρνη με λατινικούς χαρακτήρες. Οι Λεβαντίνοι της Σμύρνης, που μιλούσαν όλοι ελληνικά, αλλά δυσκολεύονταν να μάθουν την απελπιστική ορθογραφία μας, χρησιμοποιούσαν πάντα τους λατινικούς χαρακτήρες για να γράψουν τα ελληνικά. Αργότερα τους μιμήθηκαν οι Χιώτες και άλλοι έμποροι του εξωτερικού που έγραφαν τα γράμματα και τα τηλεγραφήματα τους στα ελληνικά αλλά με λατινικούς χαρακτήρες. Αυτή η φραγκοχιώτικη γλώσσα χρησιμοποιούνταν και από Έλληνες για να γράψουν σε άλλους Έλληνες που κατοικούσαν στη Σμύρνη, στο Λονδίνο ή αλλού" (Φιλιντάς και άλλοι, 1980).

Αυτός ο τρόπος γραφής, που εξακολούθησε να επιβιώνει και πολύ αργότερα, συνδέθηκε με την εισαγωγή της φωνητικής ορθογραφίας που ζητούσαν αρκετοί διανοητές της εποχής, όπως ο Κ. Καρθαίου, ο Φ. Γιοφίλης, ο Δ. Γληνός, ο Ν. Χατζηδάκης κ.α (Ανδρουτσόπουλος, 1999).

Μεταγράφοντας τις ελληνικές λέξεις χρησιμοποιώντας το λατινικό αλφάβητο και εμφανίζοντας μόνο τα γ, δ, και θ με ελληνικά φθογγόσημα, θεωρούσαν ότι έτσι "benumie sti horia ton politizmenon eθnon, ehume ta dieθnika gramata pu tahi olos o politismenos kosmos. ke pu ta piran tora teleftea ki i Turki" (Φιλιντάς και άλλοι, 1980).

Οι διανοούμενοι που ζητούσαν την εισαγωγή του λατινικού αλφάβητου είδαν ότι από ένα σημείο και μετά η συμβολική σημασία της ορθογραφικής γραφής των ελληνικών λέξεων ερχόταν αντιμέτωπη με τις τότε σύγχρονες χρήσεις και ανάγκες της γραφής, καθώς τα πλεονεκτήματα της ορθογραφικής μεταρρύθμισης ήταν κυρίως οικονομικά, τεχνοκρατικά, χρηστικά και μαθησιακά (Ανδρουτσόπουλος, 2000). Οι παλιότερες προσπάθειες των Ελλήνων του Πόντου και της Μικράς Ασίας να διαβάσουν την Αγία Γραφή στα "καρμανλίδικα", αλλά και η γραφή των Ελλήνων της Κάτω Ιταλίας με το λατινικό αλφάβητο, τα ονομαζόμενα "γκρεκάνικα", δείχνουν ότι η σύνδεση της γλώσσας με ένα ορισμένο αλφάβητο δεν είναι απόλυτη αλλά μια ιστορική σύμβαση που ξεπερνιέται όταν υπάρχει ανάγκη (Ανδρουτσόπουλος, 2000).

Φυσικά οι αντιδράσεις που παρεμπόδισαν την ευρεία μεταρρύθμιση της ελληνικής ορθογραφίας και τη χρήση του λατινικού αλφαβήτου στηρίζονταν στην επιχειρηματολογία ότι τα "φραγκολεβαντίνικα" αποτελούσαν απειλή για τη γλώσσα, άποψη που έχει αρκετές αντιστοιχίες με τις σημερινές αντιδράσεις αναφορικά με τη χρήση των "λατινοελληνικών" στη διαδικτυακή επικοινωνία.

Στον αντίποδα των διακηρύξεων έχουν διατυπωθεί απόψεις που ισχυρίζονται ότι αν και η δημοσιευμένη διακήρυξη των σαράντα ακαδημαϊκών στο φύλλο της "Κ" στις 7 Ιανουαρίου του 2001 προσπαθεί να επισημάνει τους κινδύνους που ελλοχεύουν στην τάση αντικατάστασης του ελληνικού αλφαβήτου από το λατινικό, "πάρτις εύστοχες και ειλικρινείς επισημάνσεις τους, μπορεί κάποιος να ανιχνεύσει κάποιες παρανοήσεις ή ατελή γνώση της πραγματικότητας, ακόμα και ένα πέπλο τεχνοφοβίας" (Ξυδάκης, 2001). Επιπρόσθετα, σχετικά με τις κάθε είδους προφητείες περί παρακμής της ελληνικής γλώσσας της ΕΓΟ χαρακτηριστικά η Α. Φρακουδάκη θεωρεί ότι δεν έχουν σχέση με τη γλώσσα, αλλά σχετίζονται με την μειωμένη αυτοπεποίθηση ορισμένων Ελλήνων που δημιουργεί η ένταξη της Ελλάδος στην Ευρώπη η οποία όξυνε την κρίση αξιών (Φραγκουδάκη, 1996).

Το μόνο σίγουρο είναι ότι οι έως τώρα έρευνες σχετικά με τη χρήση των "λατινοελληνικών" στη διαδικτυακή επικοινωνία είναι

ακόμα σε υβριδικό στάδιο, καθώς οι ελάχιστες μελέτες που έχουν γίνει έως σήμερα εστιάζονται κυρίως στις στάσεις των χρηστών απέναντι στα greeklish αλλά και στις συνήθειες, τα συστήματα και τα πρότυπα μεταγραφής τους, χωρίς να έχουν διερευνηθεί άλλα σημεία του θέματος². Πάντως αν και υπάρχει η περιρρέουσα αντίληψη ότι η γραφή των "λατινοελληνικών" διακατέχεται από τυχαιότητα, οι περισσότεροι χρήστες ακολουθούν με πιστότητα και συνέπεια ένα ιδιόσυστασιακό σύστημα, χρησιμοποιώντας ο καθένας το προσωπικό του "λατινοελληνικό" αλφάβητο με μεγαλύτερη ή μικρότερη συνέπεια, το οποίο και είναι δύσκολο να τροποποιήσουν ύστερα από πολύωρη εξάσκηση με αυτό.

Η μεταγραφή των "λατινοελληνικών" από τους χρήστες επειδή δεν ακολουθεί κάποιο γνωστό θεσμοθετημένο πρότυπο υψηλού κύρους και αποδοχής, χαρακτηρίζεται από μεγάλη ορθογραφική ποικιλία. Έτσι, η χρήση τους έχει καθιερώσει τέσσερις βασικούς τρόπους μεταγραφής (Μηλιαρέσης, 2001):

τη φωνητική μεταγραφή που απλοποιεί την ιστορική ελληνική ορθογραφία και αποδίδει την προφορική γλώσσα ("ξέρω"- "ksero", "χάρη"- "chari" ή "hari", την ορθογραφική-οπτική μεταγραφή, στην οποία οι χρήστες μεταγράφουν τις λέξεις έχοντας ως γνώμονα τη μορφή των γραμμιάτων του πληκτρολογίου, ώστε να ακολουθούν με όσο το δυνατό μεγαλύτερη ορθογραφική πιστότητα τις ελληνικές λέξεις (μεταγράφουν το "θ"- "8" ή "0", "Q", το "η"- "h" ή "n", το "ν"- "v")³, το συνδυασμό φωνητικής και ορθογραφικής μεταγραφής (π.χ syzitiish) και τέλος, τη θεσιακή μεταγραφή που βασίζεται στη θέση των χαρακτήρων του πληκτρολογίου και συνήθως χρησιμοποιείται σε μηνύματα ομάδων χρηστών που γνωρίζουν τυφλό σύστημα πληκτρολόγησης, όπως για παράδειγμα σε μηνύματα πρακτορείων ειδήσεων ή δελτία καιρού του στρατού (το "ω"- "v", το "θ"- "u", το "ψ"- "c", το "ξ"- "j").

Όμως οι ανωτέρω μεταγραφικοί τύποι δεν δίνουν απάντηση για τα αίτια και τους προσωπικούς και κοινωνικούς λόγους που κατευθύνουν κάθε χρήστη σε ένα από τους αναφερόμενους ή άλλους τρόπους που επιλέγει κατά τη διαδικτυακή γραφή.

2. Σκοπός της παρούσας έρευνας

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διερευνήσει τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να μεταγράψουν την ελληνική γλώσσα ομάδες φοιτητών που διαφοροποιούνται μεταξύ τους, είτε ως προς την επαφή τους με το μέσο, τον Η/Υ δηλαδή, είτε ως προς την χρήση των επικοινωνιακών δυνατοτήτων του Διαδικτύου και κατ' επέκταση με τον ίδιο τον κώδικα των greeklish.

3. Μεθοδολογία

Επειδή η παρούσα εργασία αποτελεί μια εμπειρική ερευνητική μελέτη, προσπαθήσαμε να προσεγγίσουμε το θέμα μας "υφαινοντας" κατάλληλα ερευνητικά εργαλεία. Καταρχήν, χρησιμοποιήσαμε τη μέθοδο της ημιδομημένης συνέντευξης γιατί θεωρήσαμε ότι η μεταγραφή του ελληνικού αλφαβήτου εμπλέκει ως φαινόμενο πολύπλοκες στάσεις για τις οποίες η γνώση του υποκειμένου ήταν σε αδόμητη και ασαφή μορφή. Επίσης χρησιμοποιήσαμε δυο κατάλληλα σχεδιασμένα κείμενα τα οποία χορηγήθηκαν σε ενήλικες και παιδιά και στόχευαν στην εξέταση των μεταγραφικών "πολιτικών" των υποκειμένων της έρευνας μας.

3.1. Η συγκρότηση του δείγματος της έρευνας.

Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από την ομάδα Ν1 (49 υποκείμενα, ηλικίας 18-30) η οποία συγκροτήθηκε με τρόπο τέτοιο, που να είναι όσο το δυνατόν περισσότερο αντιπροσωπευτική των ηλικιακών κατηγοριών που απασχολούν την έρευνα μας (μειζονες κατηγορίες χρηστών του δικτύου). Γι' αυτό καταρχήν εστίασαμε σε άτομα ηλικίας 18- 30 χρόνων, για λόγους που θα αναλύσουμε και στη συνέχεια. Το δείγμα της έρευνας μας πληροί, στο μέτρο του εφικτού σε μια τέτοια έρευνα, τα κριτήρια της τυχαιότητας και της αντιπροσωπευτικότητας. Πιο συγκεκριμένα, η επιλογή των υποκειμένων που συνέθεσαν το δείγμα έγινε με κλήρωση υποκειμένων που χρησιμοποιούν είτε εισαγωγικά είτε συστηματικά τους υπολογιστές

του Εργαστηρίου Πληροφορικής του Παιδαγωγικού Τμήματος Δ. Ε. Πελέγη ένα τέτοιο Εργαστήριο και όχι το Εργαστήριο του Τμήματος Πληροφορικής του Παν/μιου Αθηνών, στο μέτρο που στόχευση της έρευνας αποτελεί ο πληθυσμός απλών και όχι εξειδικευμένων (και μελλοντικών επαγγελματιών) χρηστών του Διαδικτύου. Ο πληθυσμός από τον οποίο συγκροτήθηκε το τελικό δείγμα (πίνακας 1) περιελάμβανε προπτυχιακούς φοιτητές που μαθαίνουν εισαγωγικές έννοιες της χρήση υπολογιστών στα πλαίσια του μαθήματος "Εισαγωγή στην Πληροφορική", μεταπτυχιακούς φοιτητές του Τμήματος που όμως ορισμένοι εξ αυτών είχαν σπουδές στο εξωτερικό και συγκεκριμένα σε Βρετανικά Πανεπιστήμια.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. Αναλογία προπτυχιακών- μεταπτυχιακών φοιτητών				
	Χρήστες εργαστηρίου	Υποκείμενα τελικού δείγματος	Ποσοστό % επί του δείγματος	Ποσοστό % επί του πληθυσμού
Προπτυχιακοί	80	38	77,55	47,50
Μεταπτυχιακοί	21	11	22,45	52,50
Σύνολο	101	49	100,00	48,51

3.2. Φάσεις της έρευνας

Πριν τη διεξαγωγή της κυρίως έρευνας διεξήχθη μια προ-έρευνα στο διαδίκτυο (on-line) μέσω του καναλιού #Hellas, όπου συμμετείχαν πέντε υποκείμενα που επιλέχθηκαν τυχαία. Τα υποκείμενα αυτά αποδέχτηκαν να μεταγράψουν σε greeklish μια λίστα που παρουσίαζε όλα τα γράμματα του ελληνικού αλφαβήτου. Η λίστα τους αποστάλλθηκε ενώ ήταν on-line, ώστε να μας επιστραφεί αμέσως μετά τη συμπλήρωση, με σκοπό να αποφύγουμε τον πιθανό κίνδυνο της μη συμπλήρωσης της, εάν την αποστέλλαμε μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

Σκοπός της πιλοτικής έρευνας ήταν να έχουμε μια πρώτη διερεύνηση και καταγραφή των πιθανών μεταγραφών σε επίπεδο γραμμάτων (Πίνακας 2) και μετά το πέρας της προχωρήσαμε στην

τελική επιλογή των γραμμάτων που θα εξετάζαμε στην κυρίως έρευνα καθώς και στη δόμηση του κειμένου της μεταγραφικής δοκιμασίας και των αξόνων της δομημένης συνέντευξης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2. Μεταγραφές του Ελληνικού Αλφάβητου στο Λατινοελληνικό (Προέρευνα)			
ΕΛΛΗΝΙΚΟ	ΛΑΤΙΝΙΚΟ	ΕΛΛΗΝΙΚΟ	ΛΑΤΙΝΙΚΟ
Α,α	A,a	Μ,μ	M,m
ΑΙ,αι	AI,ai/E,e	ΜΠ,μπ	B,b/MP,mp
ΑΥ,αυ	AY,ay/AU,au/ AF,af/AV,av	Ν,ν	N,n/V,v
Β,β	V,v/B,b	ΝΤ,ντ	D,d/NT,nt/T, t
Γ,γ	G,g/C,c/W,w/ Y,y	Ξ,ξ	KS,ks/3/X,x/ J,j
ΓΓ,γγ	NG,ng/GG,gg /G,g/CC,cc	Ο,ο	O,o
ΓΝ,γν	GN,gn/CN,cn	ΟΙ,οι	OI,oi/I,I
ΓΧ,γχ	NX,nx/GX,gx /NH,nh/H,h	ΟΥ,ου	OY,oy/OU,o u
Δ,δ	D,d/TH,th	Π,π	P,p
Ε,ε	E,e	Ρ,ρ	R,r/P,p
ΕΙ,ει	EI,ei/I,I	Σ,σ	S,s/C,c
ΕΥ,ευ	EF,ef/EU,eu/ EY,ey	Σ	S,s/W,w
Ζ,ζ	Z,z/J,j	Τ,τ	T,t
Η,η	I,i/H,h/n	Υ,υ	Y,y/Ü,u/I,I
Θ,θ	TH,th/8/Q/B	Φ,φ	F,f/PH,ph
Ι,ι	I,i	Χ,χ	X,x/H,h/CH, ch
Κ,κ	K,k	Ψ,ψ	PS,ps/W,w/V, v/C,c
Λ,λ	L,l	Ω,ω	O,o/W,w/Q/ V,v

3.3. Η πειραματική διαδικασία: Συνοπτική παρουσίαση

Τα μέσα της πειραματικής διαδικασίας ήταν:

A) Ένα πληκτρολόγιο, στο οποίο είχαν αποκρυφτεί οι ελληνικοί χαρακτήρες που βρίσκονται κάτω από τους περισσότερους λατινικούς. Με αυτόν τον τρόπο εμφανίζονταν μόνο οι λατινικοί χαρακτήρες. Στόχος μιας τέτοιας επιλογής ήταν τα υποκείμενα να έρχονται σε "απτική" και "οπτική" επαφή αποκλειστικά με τα φθογγόσημα, βάσει των οποίων "δομείται" η greeklish.

B) Μια οθόνη καθοδικού σωλήνα 17".

Γ) Το λογισμικό με το οποίο έγινε η μεταγραφή του κειμένου ήταν τα Windows 98.

Το κάθε υποκείμενο "μετέγραψε" ατομικά⁴ και μετά το πέρας της "συγγραφής" του κειμένου, προχωρήσαμε σε δομημένη (structured) συνέντευξη έρευνας με καθ' ένα από τα εξ' αυτών.

Οι οδηγίες που τους χορηγήθηκαν ήταν ότι:

A) Θα τους αναγνώσουμε αρχικά ένα κείμενο στα ελληνικά, το οποίο πρέπει να το γράφουν με τα γράμματα που εμφανίζονται στο πληκτρολόγιο.

B) Μπορούν να γράψουν το κείμενο με κεφαλαία ή πεζά ή και με εναλλαγές⁵,

Γ) Δεν εξετάζεται η ταχύτητα πληκτρολόγησης και δεν υπάρχει λαθεμένη μεταγραφή, αν και τους δόθηκε η δυνατότητα χρήσης του backspace σε περίπτωση που επιθυμούν να διορθώσουν οτιδήποτε.

3.4. Μεθοδολογικά εργαλεία

Κομβικά σημεία της ερευνητικής διαδικασίας, όπως έχει ήδη γίνει αντιληπτό, αποτέλεσε η μεταγραφική δοκιμασία που συστήθηκε από το κείμενο Α', που τα υποκείμενα εκλήθησαν να ακούσουν και να μεταγράψουν, και το κείμενο Β', που εκλήθησαν να διαβάσουν και να μεταγράψουν.

Αμφότερα τα κείμενα αποτελούν διασκευές τμημάτων του κειμένου "Η συνέλευση των ποντικών" του Ευγένιου Τριβιζά.

Το κείμενο Α' τους ανεγνώστη χωρίς την επισήμανση των

κοιμιμάτων:

"Κάποια μέρα ο Ιγνάτιος όταν έτρωγε ντομάτες σκέφτηκε: ποντικός αγράμματος, ξύλο απελέκητο. Και αποφάσισε να μορφωθεί. Οι πρώτες ημέρες πέρασαν χωρίς μπερδέματα. Το χαρτί ήταν θρεπτικό. Είχε φάει κιόλας έναν καζαμία και μια μέθοδο διδασκαλίας άνευ διδασκάλου, όταν έφτασε η κρίσιμη μέρα. Έρθε αντιμέτωπος με τη γάτα".

Στη συνέχεια, τους δόθηκε το κείμενο Β' εκτυπωμένο και τους ζητήθηκε να συνεχίσουν την διαδικασία μεταγραφής του σε greeklish, όπως είχαν κάνει και στο πρώτο κείμενο: "Αν και η γάτα τον κοιτούσε με βλέμμα αγριωπό μέσα απ' τη σελίδα αυτός την έφαγε. Ο Ιγνάτιος διηγήθηκε το θαυμαστό κατόρθωμά του και το νέο διαδόθηκε. Έρθαν οι γείτονες, του έδωσαν συγχαρητήρια και από τότε πέρασαν χρόνια πολλά. Στο μεταξύ στη βιβλιοθήκη μιας μισοσκοτεινής αίθουσας, αν ψάξει κανείς, υπάρχει ακόμα ένας παλιός τόμος ζωολογίας που κανείς ποντικοεγγονός δε ξέρει ότι του λείπουν κάποιες σελίδες".

Υποδειγματικά παραθέτουμε δυο κείμενα όπως μεταγράφηκαν:

"ΚΑΡΟΙΑ ΜΕΡΑ Ο ΙΓΝΑΤΙΟΣ ΟΤΑΝ ΕΤΡΩΓΕ ΝΤΟΜΑΤΕΣ,ΣΚΕΦΤΗΚΕ : ΠΟΝΤΙΚΟΣ ΑΓΡΑΜΑΤΟΣ ΧΥΛΟ ΑΠΕΛΕΚΗΤΟ.ΚΑΙ ΑΡΟΦΑΣΙΣΕ ΝΑ ΜΟΡΦΟΤΗΕΙ.ΟΙ ΡΡΩΤΕΣ ΗΜΕΡΕΣ ΡΕΡΑΣΑΝ ΧΩΡΙΣ ΜΡΕΡΔΕΜΑΤΑ.ΤΟ ΧΑΡΤΙ ΗΤΑΝ ΤΗΡΕΡΤΙΚΟ.ΕΙΧΕ ΡΑΕΙ ΚΙ ΟΛΑΣ ΕΝΑΝ ΚΑΖΑΜΙΑ ΚΑΙ ΜΙΑ ΜΕΤΗΟΔΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΑΝΕΡ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ ΟΤΑΝ ΕΡΤΑΣΕ Η ΚΡΙΣΙΜΗ ΜΕΡΑ.ΗΡΤΗΕ ΑΝΤΙΜΕΤΟΡΟΣ ΜΕ ΤΗ ΓΑΤΑ.

ΑΝ ΚΑΙ Η ΓΑΤΑ ΤΟΝ ΚΟΙΤΟΥΣΕ ΜΕ ΒΛΕΜΜΑ ΑΓΡΙΟΡΟ ΜΕΣΑ ΑΡΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ ΑΥΤΟΣ ΤΗΝ ΕΡΑΓΕ.Ο ΙΓΝΑΤΙΟΣ ΔΙΗΓΗΤΗΚΕ ΤΟ ΤΗΑΥΜΑΣΤΟ ΚΑΤΟΡΤΗΟΜΑ ΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΝΕΟ ΔΙΑΔΟΤΗΚΕ.ΗΡΤΗΑΝ ΟΙ ΓΕΙΤΟΝΕΣ,ΤΟΥ ΕΔΟΣΑΝ ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΤΟΤΕ ΡΕΡΑΣΑΝ ΧΡΟΝΙΑ ΡΟΛΛΑ.ΣΤΟ ΜΕΤΑΚΣΙ ΣΤΗ ΒΙΒΛΙΟΤΗΚΗ ΜΙΑΣ ΜΙΣΟΣΚΟΤΕΙΝΗΣ ΑΙΤΗΟΥΣΑΣ,ΑΝ ΡΣΑΚΣΕΙ ΚΑΝΕΙΣ,ΥΡΑΡΧΕΙ ΑΚΟΜΑ ΕΝΑΣ ΡΑΛΙΟΣ ΤΟΜΟΣ ΖΩΩΛΟΓΙΑΣ ΡΟΥ ΚΑΝΕΙΣ ΡΟΝΤΙΚΟΕΓΓΟΝΟΣ ΔΕΝ ΚΣΕΡΕΙ ΟΤΙ ΤΟΥ ΛΕΙΡΟΥΝ ΚΑΡΟΙΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ"

"Καποία mera ο Ignatios otan etrvge domates skefthike: pontikos agrammatos 3ulo apelekhto. Kai apofasise na morfwdiei. Oi prvtes hmeres perasan xwris berdemata. To xarti htan 8reptiko. Eixe faci kiolas enan kazamia kai mia me8odo didaskalias aneu didaskalou otan eftase h krishmh mera. Hr8e antimetwpos me th gata.

An kai h gata ton koitouse me blemma agrivpo mesa ap th selida autos thn efage. O Ignatios dihgh8hke to 8aumasto kator8wma tou kai to neo diado8hke. Hr8an oi geitones, tou edwsan sugxarhthria kai apo tote perasan xronia polla. Sto meta3u sth biblio8hkh mias misoskoteinhs aιδousas, ana psaxei kaneis, uparxei ak;oma enas palios tomos zivologias pou kaneis pontikoeggonos de 3erei oti tou leipoun kapoies selides".

Μετά το πέρας της συγγραφής των κειμένων από τα υποκείμενα της έρευνας, προχωρήσαμε σε συνέντευξη με καθ' ένα από των μελών της. Με τη συνέντευξη διερευνήσαμε το επίπεδο των ξένων γλωσσών που κατείχαν τα υποκείμενα, το είδος και το επίπεδο των σπουδών, εάν το υποκείμενο γνωρίζει τυφλό σύστημα, εάν είναι χρήστης του Διαδικτύου (προκειμένου να εξακριβωθεί το ενδεχόμενο και ο βαθμός εξοικείωσης με την greeklish), την κατοχή και τη συχνότητα χρήσης ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail), τη συχνότητα "προσφυγής" σε συγχρονικές μορφές επικοινωνίας (chat - rooms), εάν κατέχει δικό του Η/Υ (γεγονός που ενδεχομένως του παρέχει αυξημένες δυνατότητες χρήσης του Η/Υ άρα και επαφής με το πληκτρολόγιο/επαφή η οποία έχει καθοριστική σημασία, όπως είναι φυσικό, για μια έρευνα όπως η παρούσα).

Με τη διαδικασία της συνέντευξης ολοκληρώθηκε η πειραματική διαδικασία. Στο σημείο αυτό οφείλουμε να διευκρινίσουμε ότι η συνέντευξη είχε κυρίως επικουρικό χαρακτήρα.

3.5. Στατιστική ανάλυση

Για την ποιοτική επεξεργασία των δεδομένων της συνέντευξης επιλέξαμε την ανάλυση περιεχομένου λόγου των συνεντευξιαζομένων διακρίνοντας επιμέρους κατηγορίες ανάλογα με το νοηματικό περιεχόμενο των απόψεων τους. Προκειμένου να έχουμε μια περιγραφή ποσοτικού τύπου των απόψεων-απαντήσεων που έδωσαν.

ποσοτικοποιήσαμε τα ποιοτικά μας δεδομένα.

Για τη επεξεργασία των δεδομένων της μεταγραφικής δοκιμασίας δημιουργήσαμε ειδικούς πίνακες, στους οποίους παρουσιάζονταν ξεχωριστά οι λέξεις των δυο κειμένων ανά γράμμα-μεταβλητή που θέλαμε να εξετάσουμε την μεταγραφή του. Η στατιστική επεξεργασία των δεδομένων έγινε με τη χρήση εξειδικευμένου στατιστικού πακέτου.

3.6. Περιγραφή αποτελεσμάτων

Α) Ως προς τη χρήση του υπολογιστή και του Διαδικτύου, φάνηκε ότι το 65,3% (N=32) έρχονταν σε καθημερινή επαφή με την χρήση του Η/Υ και το Διαδίκτυο και άρα ήταν εξοικειωμένα με το περιβάλλον του, ενώ το 34,7% (N=17) δεν ήταν εξοικειωμένα ούτε με τη χρήση του υπολογιστή και του Διαδικτύου, εφόσον δεν διέθεταν προσωπικό υπολογιστή.

Ως προς τη χρήση των επικοινωνιακών δυνατοτήτων του Διαδικτύου, τα υποκείμενα της έρευνας που έκαναν χρήση του Διαδικτύου φάνηκαν να αξιοποιούν σε μεγάλο ποσοστό τις ασύγχρονες μορφές επικοινωνίας (e-mail) σε αντίθεση με τις συγχρονικές επικοινωνιακές μορφές (chat).

Β) Αναφορικά με τη χρήση και τις δεξιότητες πληκτρολόγησης μόνο το 7,5% (N=5) γνώριζαν τυφλό σύστημα ενώ η πλειονότητα του δείγματος (το 92,5%) δεν ήταν γνώστες του.

Γ) Ως προς τη χρήση των χαρακτήρων που αξιοποιούν τα υποκείμενα που επικοινωνούν στο Διαδίκτυο, τα greeklish "δεσπόζουν", καθώς χρησιμοποιούνται ως πρότυπο γραφής τόσο από τους χρήστες του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, όσο και από εκείνους που κάνουν chat. Έτσι, από τα υποκείμενα μας που γράφουν ηλεκτρονικές επιστολές, το 86,5 % δήλωσε ότι χρησιμοποιεί τα greeklish σε αντίθεση με το 7,5% που γράφει χρησιμοποιώντας το ελληνικό αλφάβητο και το 6% που αξιοποιεί και τα δυο συστήματα γραφής. Ωστόσο, όταν επικοινωνούν σε chat τόσο η επιλογή του ελληνικού αλφάβητου, όσο και η χρήση των δυο συστημάτων εμφανίστηκε περισσότερο αποδυναμωμένη (6 % και 1,5% αντίστοιχα) σε αντίθεση με την

επιλογή των greeklish, η οποία εμφανίστηκε ότι χρησιμοποιείται από το 92,5% των υποκειμένων μας.

Δ) Ως προς την επιλογή των γραμμμάτων που επιλέγουν τα υποκείμενα της έρευνας μας όταν επικοινωνούν στο Διαδίκτυο, φαίνεται ότι η χρήση των πεζών υπερτερεί "ελαφρώς" από τη χρήση των κεφαλαίων (από τα 32 υποκείμενα που επικοινωνούν στο Διαδίκτυο τα 15 επιλέγουν τα κεφαλαία γράμματα ενώ τα 17 τα πεζά).

Ε) Ως προς την επιλογή των γραμμμάτων που χρησιμοποιήθηκαν κατά τη μεταγραφή του κειμένου μας το 58,2% επέλεξε κεφαλαία γράμματα, ενώ το 41,8% τα πεζά. Επεξηγώντας τα ίδια τα υποκείμενα μας το λόγο που επέλεξε τα κεφαλαία ή τα πεζά στη μεταγραφική δοκιμασία, το 35,8% επί του συνόλου εξηγεί ότι η επιλογή του έγινε γιατί "ορισμένα μοιάζουν με τα ελληνικά γράμματα" (οπτική ομοιότητα των κεφαλαίων-πεζών greeklish με το ελληνικό αλφάβητο), το 22,4% γιατί δεν μπορούσε να βάλει τόνους, το 10,4% για αναγνωστικούς λόγους ("μου ταιριάζουν καλύτερα στο μάτι"), το 3% επικαλέστηκε λόγους ταχύτητας πληκτρολόγησης και το 13,4% γιατί "βαριέται να αλλάζει από κεφαλαία σε πεζά κατά την πληκτρολόγηση" ενώ ένα 15% δεν απάντησε.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το ότι ένα 9% των υποκειμένων που έγραψαν με πεζά αιτιολόγησαν την επιλογή τους αναφέροντας ότι "έχουν συνηθίσει έτσι να γράφουν καθημερινά", τόσο κατά την πληκτρολόγηση όσο και στη γραφή τους με το χέρι, στοιχείο που δείχνει ότι τα συγκεκριμένα υποκείμενα επηρεάστηκαν από τις καθημερινές γραφολογικές συνήθειες που αναπτύσσουν εντός και εκτός Διαδικτύου.

Επίσης το ότι ένα 28,4% των υποκειμένων που επέλεξαν τα κεφαλαία γράμματα δήλωσαν ότι "αυτά βοηθούν την ανάγνωση του κειμένου εφόσον αρκετά από τα κεφαλαία γράμματα της αγγλικής γλώσσας μοιάζουν οπτικά με τα ελληνικά γράμματα". Θέση που υποδηλώνει τη σημαντικότητα του παράγοντα της οπτικής αντίληψης κατά τη μεταγραφική δοκιμασία. Κατά συνέπεια, τα συγκεκριμένα υποκείμενα χρησιμοποίησαν τα κεφαλαία για να εξομαλύνουν όσο γίνεται περισσότερο τις όποιες αναγνωστικές "επιβραδύνσεις" του γραπτού λόγου που δημιουργεί η μεταγραφή ελληνικών προτάσεων

με γραφήματα άλλης γλώσσας. Έτσι, χρησιμοποιώντας κεφαλαία γράμματα δημιούργησαν προφανώς περισσότερες γραφημικές "ταυτοσημίες" μεταξύ των δυο αλφαβήτων, απ' ότι θα τους επέτρεπε η χρήση των πεζών λατινικών γραμμιάτων.

ΣΤ) Οι μεταγραφές του ελληνικού αλφαβήτου που παρουσίασαν τα υποκείμενα μας κατά τη μεταγραφική δοκιμασία ήταν:

Z) Παρουσιάζοντας συνοπτικά τις κυριάρχες μεταγραφικές

ΕΛΛΗΝΙΚΟ	ΛΑΤΙΝΙΚΟ	ΕΛΛΗΝΙΚΟ	ΛΑΤΙΝΙΚΟ
Γ	G/g, C/c, Y/y	Ψ	PS/ps, C/c, W/w, PH/ph
ΓΓ	G/g, C/c, CC, F, FF	ΛΛ	L/l, LL/l
Δ	D/d, TH/th, NT/nt	ΜΜ	M/m, MM/mm
ΜΠ	MP/mp, B/b, MF/mf	Η	H/h, I/i
Φ	F/f, PH/ph, PT/pt	Υ	I/i, Y/y, U/u
Ξ	KS/ks, 3, X/x, TS/ts	ΕΥ	EY/ey, EF/ef, EV/ev, EU/eu, EPH/eph
Χ	X/x, H/h, K/k, CH/ch, C/c	ΟΙ	OI/oi, I/i
Θ	TH/th, 8, U/u, B, Q, F, G	ΑΙ	AI/ai, E/e
Β	B/b, V/v	ΕΙ	EI/ei, I/i,
Ω	O/o, W/w, Q, Z	ΟΥ	OY/oy, OU/ou

επιλογές των υποκειμένων της έρευνας μας, μπορούμε να διαπιστώσουμε τις μεταγραφικές "πολιτικές" που αναπτύσσουν ήδη, είτε θα ανέπτυξαν σε μια μελλοντική τους επικοινωνία στο διαδίκτυο.

Πιο συγκεκριμένα, για τα 59 υποκείμενα της έρευνας μας διαπιστώνεται ότι η πλειοψηφία επιλέγει τις παρακάτω μεταγραφές: Η επικρατέστερη μεταγραφή του "Γ" είναι το "G/g", του "Δ" το "D/d", για το "Χ/χ" είναι το οπτικό "X/x", ενώ για το "Φ" το "F/f". Για τη μεταγραφή του "ΝΤ" η επικρατέστερη είναι το "NT/nt". Το "Ξ" μεταγράφηκε από τους περισσότερους ως "KS/ks". Το "Θ" μεταγράφηκε κυρίως ως "TH/th", το "Η" από το μεγαλύτερο ποσοστό ταυτόχρονα με το φωνητικό "I/i" και με το οπτικό "H/h", ενώ το "Υ" με το οπτικό "Y/y". Το "ΟΥ" μεταγράφεται από το μεγαλύτερο ποσοστό με το οπτικό "OY"/"oy", το "ΟΙ" με το οπτικό "OI/oi" και το "ΑΙ" με το οπτικό "AI/ai". Τα περισσότερα υποκείμενα χρησιμοποίησαν τουλάχιστον μια φορά το οπτικό "Ei/ei" ως μεταγραφή του "Ei" σε ρηματική κατάληξη, ενώ το "Ω" μεταγράφηκε κυρίως με το φωνητικό "O". Η σύγκριση της μεταγραφής του "MM" στα δυο κείμενα δείχνει ότι όταν τα υποκείμενα έρχονται σε οπτική επαφή με το κείμενο έχουν τη τάση να μεταγράφουν ορθογραφικά τα διπλά σύμφωνα, σε αντίθεση με το κείμενο που τους υπαγορεύτηκε κατά το οποίο απλοποίησαν τα εξεταζόμενα σύμφωνα. Το ίδιο συμβαίνει και στις μεταγραφές του "ΛΛ" όπου σχεδόν όλα τα υποκείμενα μεταγράφουν ορθογραφικά τη λέξη "πολλά" αλλά και τη λέξη "ποντικοεγγονός", όπου το "ΓΓ" αν και μπορεί να μεταγραφεί φωνητικά με το "G/g" το μεγαλύτερο ποσοστό το μεταγράφει με το "GG/gg".

4. Συζήτηση

Τα ευρήματα της έρευνας αποτελούν μια πρώτη προσέγγιση του τρόπου χρήσης των λατινικών χαρακτήρων κατά τη μεταγραφή ελληνικών λέξεων στη διαδικτυακή επικοινωνία στο χώρο λειτουργίας του Πανεπιστημίου. Αν και τα υποκείμενα της έρευνας είναι προπτυχιακοί και μεταπτυχιακοί φοιτητές του Πανεπιστημίου Αθηνών, μπορούμε να υποθέσουμε ότι τα ευρήματα της μελέτης αντιστοιχούν σε συνολικότερους ελληνικούς πληθυσμούς αντιστοιχού μορφωτικού επιπέδου. Φυσικά νέες ευρύτερες μελέτες απαιτούνται για την τεκμηρίωση του ανωτέρω ισχυρισμού. Ήδη βρίσκεται σε εξέλιξη αντίστοιχη έρευνα για τους τρόπους χρήσης των greeklish από μέλη

ΔΕΠ του Πανεπιστημίου Αθηνών. Τα κυριότερα ευρήματα είναι τα ακόλουθα:

Η μεγαλύτερη πλειοψηφία των υποκειμένων της έρευνας χρησιμοποιεί τους λατινικούς χαρακτήρες, ακόμη και σήμερα που έχουν λυθεί ως ένα βαθμό τα προβλήματα ασυμβατότητας του ελληνικού αλφαβήτου με τις "γλώσσες μηχανής" και άρα ο Έλληνας χρήστης μπορεί να γράφει στο ελληνικό αλφάβητο κατά την αποστολή μηνυμάτων στις μεταξύ του "συνομιλίες" στο Διαδίκτυο. Το γεγονός έχει ιδιαίτερη σημασία γιατί δείχνει με σαφήνεια την ισχυρή τάση αντικατάστασης του Ελληνικού αλφαβήτου στη επικοινωνία μεταξύ των Ελλήνων χρηστών.

Εάν η Φραγκόλεβαντική δημιουργήθηκε κυρίως για λόγους εμπορικών συναλλαγών από τους Έλληνες της Μικράς Ασίας κατά το 18ο αιώνα, η χρησιμοποίηση λατινικών γραμμάτων από τον Έλληνα του 21ου αιώνα συμβαίνει και κατά τον ελεύθερο χρόνο του, χωρίς να υπακούει σε υπέρτερες για το άτομο αντικειμενικές συνθήκες. Επίσης, αυτή η συγκεκριμένη γλωσσική στάση δείχνει ότι η "ιερότητα" του ελληνικού αλφαβήτου δεν κατέχει ιδιαίτερη αξία στη συνείδηση πολλών Ελλήνων χρηστών. Ένας πιθανός λόγος είναι ότι οι συναισθηματικές επιθυμίες των ατόμων οι οποίες προκαλούν την επικοινωνία στον ελεύθερο χρόνο επιδιώκεται να ικανοποιούνται "εδώ και τώρα" στο μικρότερο δυνατό χρόνο, όπως υποστηρίζει η ψυχανάλυση.

Η χρήση του λατινικού αλφαβήτου εμφανίζεται πιο οικεία στους Έλληνες χρήστες εφόσον πληκτρολογούν σε ένα "δίγλωσσο" πληκτρολόγιο που έχει ως "μητρική" του γλώσσα την Αγγλική και συνεπώς παρέχει ικανοποιητική "συρρίκνωση" του χρόνου πληκτρολόγησης, κατά αντίθεση με τη δυσκολότερη και πλέον χρονοβόρα διαδικασία που απαιτεί η αναζήτηση ελληνικών χαρακτήρων στο πληκτρολόγιο των σύγχρονων υπολογιστών. Επιπλέον, το γεγονός της επιλογής των λατινικών χαρακτήρων από τους χρήστες στην αναγραφή ελληνικών λέξεων στο Διαδίκτυο, ίσως να είναι ένα πιθανό αποτέλεσμα της μεγάλης δύναμης ιδεολογικής επιβολής των ξένων γλωσσών που χρησιμοποιούν το λατινικό αλφάβητο με κύριο εκπρόσωπο τους την Αγγλική και της συνεχούς

εξοικείωσης των χρηστών με αυτή.

Υποθέτουμε ότι αυτή η επιλογή αποτελεί μια ειδική πτυχή του πολιτιστικού ιμπεριαλισμού που εκφράζεται σήμερα από τις αγγλοσαξονικές χώρες. Είναι γνωστό ότι η Αγγλική γλώσσα αποτελεί πλέον την κύρια επιστημονική γλώσσα σε παγκόσμιο επίπεδο (Bourdieu, 1999), αλλά είναι επίσης κυρίαρχη τόσο στα πολιτιστικά προϊόντα (κινηματογραφικές ταινίες, τηλεοπτικές σειρές, τραγούδια, ηλεκτρονικά παιχνίδια και άλλα) όσο και στην μετάδοση διεθνών ειδήσεων (Παπαδάτος, 1988). Είναι χαρακτηριστικό ότι στο τέλος της δεκαετίας του '70 οι αμερικανικές εταιρίες κινηματογράφου Warner United Artists, Twenty Century, Fox, Paramount, Universal και Columbia, ήλεγχαν το 70% της αγοράς των κινηματογραφικών ταινιών στο δυτικό κόσμο (Garnham, 1981).

Είναι βάσιμη η ανησυχία για την πιθανή αντικατάσταση των ελληνικών γραμμιάτων από τα λατινικά στο μέλλον γιατί, ενώ στο παρελθόν η αντικατάσταση τους συνέβαινε για λόγους πολιτικο-στρατηγικών ανακατατάξεων (π.χ συρρίκνωση των περιοχών ομιλίας της ελληνικής γλώσσας από Μέση Ανατολή, Μικρά Ασία και Βαλκάνια στα σημερινά γεωγραφικά όρια της χώρας εκτός φυσικά των χωρών που ζουν Έλληνες μετανάστες), σήμερα η χρήση λατινικών χαρακτήρων γίνεται χωρίς λόγους "ανωτέρας βίας". Οι βαθύτεροι λόγοι αυτής της αντικατάστασης είναι σίγουρα πολλοί και ποικίλης αιτιολογίας (πολιτιστικοί, οικονομικοί, ψυχολογικοί κ.ά) και πρέπει να μελετηθούν διεξοδικά σε όλες τις πλευρές τους με νέες εμπειρικές μελέτες ικανές να μην παραμένουν σε καταγγελτικές απόψεις όπως της Ακαδημίας Αθηνών, αλλά να ερμηνεύσουν αντικειμενικά το φαινόμενο και να προτείνουν ρεαλιστικούς και εφαρμόσιμους τρόπους αντιμετώπισης του. Η συνειδητή ή ασυνείδητη επιλογή των greeklish από τους χρήστες του Διαδικτύου πέραν των ισχυρότερων πολιτιστικών προτύπων της Αγγλικής γλώσσας πιθανόν οφείλεται στη χρησιμοποίηση πληθώρας τεχνολογικών προϊόντων που σχεδιάζονται ως επί το πλείστον από αγγλοσαξονικές χώρες και άρα είναι προσαρμοσμένα κυρίως στις ανάγκες των καταναλωτών τους.

Θα αποτελέσει το Διαδίκτυο μια ισχυρή "5η φάλαγγα" που θα αλώσει την ελληνική γλώσσα εκ των έσω; Είναι ένα ζήτημα που θα

φανερί στο μέλλον.

Όμως, ενώ η πιθανότητα μιας μελλοντικής αντικατάστασης του ελληνικού από το λατινικό αλφάβητο θα μπορούσε να δικαιολογηθεί από μερικούς με ιστορικά επιχειρήματα, αφού το λατινικό αλφάβητο προήλθε από το ελληνικό (Higounet, 1985), η άναρχη ατομική μεταγραφή των ελληνικών χαρακτήρων, χωρίς κάποιο μεταγραφικό πρότυπο, πλήττει την ίδια την ουσία της ελληνικής γραφής. Διότι όπως διαπιστώσαμε στην έρευνα μας για πολλά ελληνικά γράμματα επιλέγονται τέσσερις ή περισσότεροι διαφορετικοί τρόποι μεταγραφής τους (π.χ το "Γ" σε "G, g/C, c/W, w/Y, y"). Ακόμη μερικοί χρήστες στην μεταγραφή ελληνικού χαρακτήρα χρησιμοποιούν αριθμούς (πχ. "Θ" σε "8", "Ξ" σε "3"). Η φωνητική αναπαραγωγή των ποικίλων λατινικών γραμμιάτων δημιουργεί εντελώς διαφορετικά φωνήματα που προκαλούν αποδόμηση στη γραμματική και στην κατανόηση της ελληνικής γλώσσας. Δε χρειάζεται ιδιαίτερη φαντασία για να σκεφτεί κανείς ότι η δημιουργούμενη κατάσταση από τη χρήση των greeklish είναι αρκετά χειρότερη από την κατάσταση της Αγγλικής γλώσσας, όπως έχει ειρωνικά διατυπώσει ο Bernard Shaw, ο οποίος υποστήριξε ότι η λέξη ghoti θα μπορούσε να προφέρεται όπως η λέξη fish, καταδεικνύοντας τον παραλογισμό που επικρατεί στην ορθογραφία της.

Στη μελέτη διαπιστώθηκε ότι στην ελεύθερη επικοινωνία και στη μεταγραφή του κειμένου τα κεφαλαία γράμματα χρησιμοποιούνταν από τους μισούς χρήστες ενώ η πλειονότητα των υποκειμένων, που δεν είχαν εμπειρία στο Διαδίκτυο, κατά τη μεταγραφή χρησιμοποίησαν τα κεφαλαία γράμματα. Το στοιχείο αυτό δείχνει ότι ίσως οι πλέον έμπειροι χρήστες επιλέγουν τα πεζά γράμματα πιθανόν επηρεασμένοι από τους κανόνες "καλής συμπεριφοράς" που έχει διαμορφώσει η on-line επικοινωνία στο Διαδίκτυο, η οποία "απαγορεύει" τη χρήση κεφαλαίων, διότι αντιπροσωπεύει την ομιλία με έντονο τρόπο.

Η επιλογή κυρίως των κεφαλαίων γραμμιάτων συγκριτικά με τα πεζά που διαπιστώθηκε στη μεταγραφική δοκιμασία αποτελεί επιπλέον μια ειρωνεία της τύχης, αφού επιτέλους οι Νεοέλληνες χρησιμοποιούν τα κεφαλαία γράμματα που αποκλειστικά χρησιμοποιούσαν οι Έλληνες από την αρχαιότητα μέχρι το Μεσαίωνα, τα οποία

αντικατέστησαν οι αντιγραφείς αρχαίων κειμένων με πεζά γράμματα για λόγους συντομίας πριν την ανακάλυψη της τυπογραφίας (Πετρούνιας, 1993).

Η άναρχη χρησιμοποίηση των greeklish αποτελεί κίνδυνο για την Ελληνική γλώσσα, γιατί δεν θα πρέπει να αγνοούμε ότι οι γλώσσες που υποχωρούν παρουσιάζουν λιγότερο περίπλοκη σύνταξη, αποβάλλουν διάφορα μορφήματα, αντικαθιστούν τα φωνήματα τους και ταυτόχρονα δέχονται όλο και περισσότερο λεξιλογικά δάνεια (Πετρούνιας, 1993).

Ενώ προφανώς η επιλογή της περιχαράκωσης στα σύνορα της Ελληνικής γλώσσας με ταυτόχρονη αγνόηση της διεθνούς γλωσσικής πραγματικότητας είναι αναχρονισμός και έκφραση μιας στρουθοκαμηλικής πολιτικής, η επαρκής εκμάθηση ξένων γλωσσών αποτελεί νοητικό και πολιτιστικό εφόδιο για το σύγχρονο Έλληνα. Η επικοινωνία μέσω Διαδικτύου έχει γίνει κυρίαρχη διεθνώς αλλά και στη χώρα μας. Αξίζει να σημειώσουμε ότι οι ελληνικές ηλεκτρονικές διευθύνσεις των Υπουργείων και των Πανεπιστημίων στο Διαδίκτυο κάνουν χρήση λατινικών χαρακτήρων (π.χ www.ypes.gr/anakoinoiseis). Ακόμα και φορολογικές δηλώσεις στέλνονται μέσω Διαδικτύου. Η επικοινωνία λαών, πολιτισμών και ατόμων, αποτελεί ελπίδα για ένα καλύτερο κόσμο αλληλοκατανόησης και συνεργασίας. Η καλή γνώση ξένων γλωσσών είναι χρήσιμη για τον ελληνικό πολιτισμό. Ο κίνδυνος είναι τα "broken English" της ισοπεδωτικής πολιτιστικής παγκοσμιοποίησης που περιορίζει τον πλούτο της ανθρώπινης επικοινωνίας σε στοιχειώδες επίπεδο.

Ακόμα θα πρέπει να σημειώσουμε ότι η επικοινωνία μεταξύ γλωσσών και η ανταλλαγή δανείων είναι χρήσιμη και αναπόφευκτη. Π.χ η εκτεταμένη χρήση ελληνικών λέξεων στην αγγλική επιστημονική ορολογία. Όμως αυτές οι ανταλλαγές και η "αλληλογνωριμία" γλωσσών πρέπει να διέπονται από κανόνες (Ελεφάντης, 1996). Να υπάρχουν γεφύρια μεταξύ των "γλωσσικών ποταμών" που θα βοηθούν τον κάθε πολιτισμό. Όμως, η ακατάλληλη πρόσμειξη των ιδιαίτερων "γλωσσικών ποταμών" είναι πιθανόν πως εάν δεν δηλητηριάσει την κάθε γλώσσα, θα δημιουργήσει νέα γλωσσικά μορφώματα που θα ακρωτηριάζουν ή θα παραμορφώνουν

την αυθεντικότητα και την ποιότητα κάθε γλώσσας.

Στα ευρήματα της έρευνας διαπιστώνουμε ότι η μεταγραφή ελληνικών χαρακτήρων από λατινικούς είναι μεν άναρχη ακολουθεί όμως ορισμένους "ατομικούς" κανόνες. Υπάρχουν γράμματα που μεταγράφονται με ποικίλους τρόπους και άλλα με μονοδιάστατα. Επίσης εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι στη θέση των ελληνικών γραμμάτων τοποθετούνται και αριθμοί.

Εάν σκεφτούμε ότι η χρήση των υπολογιστών αυξάνει με γεωμετρική πρόοδο και ότι αυτά διαθέτουν πληκτρολόγιο βασισμένο σε αγγλικά πρότυπα είναι προφανές ότι ακόμα και αν υπάρξουν υπολογιστές με πληκτρολόγια ελληνικά λόγω της ακριβότερης τιμής τους πιθανόν δεν θα προτιμώνται από τους καταναλωτές.

Έχει γι' αυτό σημασία να διαπιστωθεί τεκμηριωμένα ποιες είναι οι τάσεις επιλογής των λατινικών χαρακτήρων καθενός ελληνικού γράμματος, ώστε να δημιουργηθούν πρότυπες οδηγίες ύστερα από ένα δημόσιο διάλογο.

Όμως είναι προφανές ότι ζητήματα που σχετίζονται με την "επιβίωση" της Ελληνικής γλώσσας δε μπορούν να αποτελούν χώρο ευθύνης φορέων, όπως ο Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης⁷ (ΕΛΟΤ) που το κύριο αντικείμενο του είναι η τυποποίηση προϊόντων και υπηρεσιών. Είναι πλέον καιρός τα ελληνικά πανεπιστήμια να διατυπώσουν τις προτάσεις τους με στόχο αυτές να υιοθετηθούν από την Πολιτεία. Γιατί η ταχύτητα, ο τρόπος και η ποιότητα της διαδικτυακής επικοινωνίας αποτελεί πλέον κρίσιμο παράγοντα της πανεπιστημιακής ζωής. Και το Ελληνικό Πανεπιστήμιο θα πρέπει να βελτιώσει τους τρόπους χρήσης του Διαδικτύου χωρίς αρνητική επίδραση για την ελληνική γλώσσα. Επίσης, θα ήταν χρήσιμο οι φοιτητές των Πανεπιστημίων να διδάσκονται αυτή τη συγκεκριμένη γλωσσολογική πρόταση. Πιστεύουμε ότι η Φιλολογία, η Γλωσσολογία και η Πληροφορική θα πρέπει να είναι σε θέση να απαντά στα προβλήματα του 21ου αιώνα.

Ακόμη, ο τρόπος έκφρασης και επικοινωνίας μέσω Διαδικτύου επηρεάζει σε ικανό βαθμό και τη μελλοντική ψυχοκοινωνική και πολιτιστική ταυτότητα του κάθε χρήστη. Γιατί όπως ο Erich Fromm (1962) επισήμανε: "μια γλώσσα στο σύνολο της περιέχει μια ολόκληρη

στάση ζωής, είναι η αποκρυσταλλωμένη έκφραση ενός ορισμένου τρόπου πρόληψης των εμπειριών της ζωής".

Εάν είναι αλήθεια ότι η κιβωτός του Ελληνισμού είναι η Ελληνική γλώσσα και πιστεύουμε ότι αξίζει να διατηρηθεί και να εξελιχθεί ομαλά και στο μέλλον απαιτούνται περισσότερες μελέτες από Πανεπιστήμια και ερευνητικούς φορείς με ουσιαστική εννημέρωση της ελληνικής κοινωνίας. Γιατί δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι οι σχέσεις της γλώσσας με τη νόηση του ατόμου και τη δημιουργία του ανθρώπινου πολιτισμού είναι αζεδιάλυτες και καθοριστικές. Και όπως ο Γιώργος Χειμωνάς διατύπωσε "ο άνθρωπος δεν έρχεται σε ένα κόσμο πραγμάτων, αλλά σε ένα κόσμο λέξεων" γι' αυτό η ποιότητα των λέξεων και ο τρόπος γραφής τους μας ενδιαφέρει όλους .

Σημειώσεις

1. Εκτός του όρου "λατινοελληνικά" έχουν χρησιμοποιηθεί και οι όροι "φραγκοχιώτικα", "φραγκολεβαντικά", "greeklish", "greenlish". Από όλους αυτούς τους σύνθετους όρους εκείνος που θεωρείται περισσότερο εύστοχος σχετικά με την απόδοση των γνωρισμάτων της εν λόγω γραφής είναι τα "λατινοελληνικά" ή "greeklish" αφού όντας σύνθετη λέξη, το δεύτερο συστατικό της λέξης θα πρέπει να αποτελείται από τον όρο που προσδιορίζει τη γλώσσα που αναφερόμαστε, ενώ το πρώτο στο σύστημα γραφής της. Στις σύνθετες λέξεις το δεύτερο συστατικό δίνει την ταυτότητα του αντικειμένου αναφοράς και το πρώτο συστατικό κάποιο ιδιαίτερο γνώρισμα του. Αναφορικά με το ξενόγλωσσο όρο, εκτός του ότι έχει ξαναχρησιμοποιηθεί στο παρελθόν της γλωσσολογίας για να περιγράψει τα ελληνικά των ελληνοφώνων σε αγγλόφωνες χώρες, ο όρος "greenlish" αφαιρεί διαφάνεια από το "greek". Γι' αυτό το λόγο "αν στόχος του ονόματος είναι να δείχνει καθαρά ότι η γλώσσα για την οποία μιλάμε είναι ελληνικά, τότε το "greeklish" είναι προτιμότερο από το "greenlish" (Ανδρουτσόπουλος, 1999).
2. Π.χ εάν η μεταγραφή των ελληνικών λέξεων με διαφορετικό αλφάβητο επηρεάζει και σε ποιο βαθμό την ανάγνωση και τις ανεξάρτητες γνωστικές λειτουργίες της αποκωδικοποίησης και της κατανόησης; Το ότι ο χρήστης της οπτικής μεταγραφής χρησιμοποιεί φθογγόσημα που αν και είναι ίδια στις δυο γλώσσες, αναπαριστούν διαφορετικούς φθόγγους στις δυο γλώσσες, το φαινόμενο αυτό επηρεάζει την ανάγνωση του χρήστη εκτός Κυβερνοχώρου.
3. Η οπτική/ορθογραφική μεταγραφή των ελληνικών της "τρίτης γενιάς", όπου το ελληνικό "ν" αποδίδεται με το λατινικό "v", το "η" με το "n", το

- "ρ" με το "p", καταδεικνύει την ισχύ της τάσης ορισμένων για πλήρη απόδοση της ιστορικής ορθογραφίας η οποία τους οδηγεί σε πλήρη ανακατάταξη των αντιστοιχιών του πληκτρολογίου. "Η στρατηγική αυτή αν και πιθανόν έχει ισχυρή συμβολική σημασία για τους οπαδούς της, είναι δύσχρηστη σε ατομικό επίπεδο και οδηγεί σε ορθογραφικό χάος σε συλλογικό επίπεδο, γιατί στο όνομα της παράδοσης ο καθένας τείνει να σκαρφίξει τη δική του αντιστοιχία" (Ανδρουτσόπουλος, 2000).
4. Ας μην ξεχνάμε άλλωστε ότι μια τέτοια συνθήκη εξατομίκευσης θεωρείται *conditio sine qua non* για τη διεξαγωγή πειραμάτων τέτοιου τύπου.
  5. Η συγκεκριμένη επιλογή δόθηκε στα υποκείμενα του δείγματος διότι οι χρήστες της διαδικτυακής επικοινωνίας μεταγράφουν με κεφαλαία ή πεζά. Άλλωστε το ίδιο το πληκτρολόγιο τους δίνει ούτως ή άλλως τη δυνατότητα επιλογής και εναλλαγής σε πεζά και κεφαλαία, δυνατότητα την οποία δεν θελήσαμε να τους στερήσαμε διατηρώντας σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερο τη "φυσικότητα" του περιβάλλοντος (ως περιβάλλον ορίζουμε το σύστημα επικοινωνίας ανθρώπου-υπολογιστή).
  6. Ο σατυρικός θεατρικός συγγραφέας Bernard Shaw σκέφτηκε το παρακάτω παιχνίδι για να δείξει τον παραλόγισμό που επικρατεί στην αγγλική ορθογραφία: κατασκεύασε τη λέξη <ghoti> και ισχυρίστηκε ότι η λέξη αυτή διαβάζεται όπως η λέξη <fish>: το <gh> μπορεί να διαβαστεί [f] όπως π.χ στη λέξη <enough>. το <o> μπορεί να διαβαστεί [i] όπως στη λέξη <noimen>. το <ti> μπορεί να διαβαστεί [ʃ] όπως στη λέξη <station>.
  7. Το θεσμοποιημένο πρότυπο του ΕΛΟΤ/ISO 8432 και τα συστήματα μεταγραφής της κλασικής φιλολογίας ή της γλωσσολογίας είναι άγνωστα στους περισσότερο χρήστες παρόλο που θεωρούνται στους περισσότερους Έλληνες οικεία αφού βάσει του φωνητικού προτύπου μεταγράφονται τα ονόματα στα διαβατήρια, στα ξένα πιστοποιητικά, τα ονόματα των αθλητών στις διεθνείς διοργανώσεις καθώς και τα ονόματα των πόλεων στις πινακίδες οδικής κυκλοφορίας. "Το πρότυπο ΕΛΟΤ/ISO, που σε γενικές γραμμές αποτελεί μια μείξη ορθογραφικής και φωνητικής μεταγραφής: απλοποιεί τα φωνήεντα αλλά διατηρεί τα δίψηφα (αι/ευοι), αποδίδει το "χ" ως "h" και το "ξ" ως "x". Καθώς το σύστημα αυτό είναι σχετικά σπάνιο στην ορθογραφική πρακτική των χρηστών, δεν "παίρνει το μέρος" μιας εκ των δυο τάσεων που επικρατούν. Θεωρήθηκε μάλιστα "άσχημο" από ορισμένους οπαδούς της ορθογραφικής μεταγραφής". (Ανδρουτσόπουλος, 1999). Επίσης, ένα άλλο πρότυπο μεταγραφής παρουσιάζεται στο "Exegesis" (2000), το πρώτο βιβλίο που έχει μεταγραφεί στα λατινοελληνικά από τις Εκδόσεις Οξύ.

Βιβλιογραφία

- Ανδρουτσόπουλος, Γ. (1998): «Ορθογραφική ποικιλότητα στο ηλεκτρονικό ταχυδρομίο: μια πρώτη προσέγγιση», Γλώσσα, τ. 46.
- Ανδρουτσόπουλος, Γ. (2000): «Από dieuthinsi σε diey8ynsh. Ορθογραφική ποικιλότητα στη λατινική μεταγραφή των ελληνικών», ανακοίνωση στο «4th International Conference on Greek Linguistics», παν/μιο Λευκωσίας, Κύπρος, Σεπτέμβριος 1999.
- Ανδρουτσόπουλος, Γ.(1999): «Greeklish/Greenlish: A work-in-progress Summary». www.rzuser.uni-leidelberg.de/~iandrout
- Bourdieu, P., Charle, C., Lacroix, B. κ.ά (1999): «Ένα πανεπιστήμιο σε κατάσταση κινδύνου», Εκδ. Πατάκη.
- Γετίμης, Π, Ζωντήρος Δ.(2000): «Η κινητικότητα των Πανεπιστημίων: η ελληνική και διεθνής εμπειρία», ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ – Έκδοση του Ομίλου Πανεπιστημιακών Τεύχος 2, σελ 25-28.
- Chen, C. C. (2000): «*Millennium eLearning: the next killer application, implications for educators and information professionals*». Presented at the ICCE/ICCAI 2000 Conference on Learning Societies in the New Millennium: Creativity, Caring and Commitments. Taipei, Taiwan.
- Ελληνικός Γλωσσικός Όμιλος (1984): «Ελληνική Γλώσσα: συζητήσεις και αναζητήσεις». Εκδ. Καρδαμίτσα, Αθήνα.
- Ελεφάντης, Α. (1996): «Ο νεοφιλελευθερισμός στη γλώσσα» στο: «Η Ελληνική γλώσσα στη Διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση - Κέντρο Λογοτεχνικής Μετάφρασης του Γαλλικού Ινστιτούτου Αθηνών – Αθήνα.
- ΕΛΟΤ/ISO 8432
- Φρομ, Ε. (1977): «Πέρα από τα δεσμά της αυταπάτης», Εκδ. Μπουκουμάνη, Αθήνα.
- Garnham, N. (1981): “The information society is also a class society” εισήγηση στο E.E.I. Conference on the information society Dublin.
- Green, K.C., (2001): «Campus computing 2001: the 12th national survey of computing and information technology in American higher education». The Campus Computing Project, Encino, CA.
- Higher Education Research Institute, UCLA Graduate School of Education and Information Studies, (2000): «An overview of the 2000 freshman norms. University of California at Los Angeles», Los Angeles, CA.
- Higounet, C.: «Η ΓΡΑΦΗ», Εκδ. ΔΑΙΔΑΛΟΣ.
- Holton, D., Mackridge, P., Φιλίππáκη-Warburton, E. (1998): «Γραμματική της ελληνικής γλώσσας», Εκδ. Πατάκη, Αθήνα.
- Λιάσκος, Κ. (2002): «Διερεύνηση μεθόδων μεταγραφής του ελληνικού

αλφάβητου στη λατινοελληνική γραφή (greeklish) της διαδικτυακής επικοινωνίας-Συγκριτική έρευνα σε ενήλικες και παιδιά, διπλωματική εργασία, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Αθηνών.

- Μηλιαρέσης, Γ. (2001): «Greeklish: ελληνικά με λατινικό αλφάβητο». Καθημερινή (ΑΡΧΕΙΟ), www.kathimerini.gr.
- Μπονίκος, Δ. (1997): «Το μέλλον του Πανεπιστημίου». Εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα.
- Negreponte, N. (1995): «Being Digital», Nicolas Negreponte.
- Ξυδάκης, Ν. (2001): «Οι μηχανές μιλούν πολλά ελληνικά». Καθημερινή (ΑΡΧΕΙΟ), www.kathimerini.gr.
- Olsen, F. (2000): «Campus newcomers arrive with more skill, better gear». *Chronicle of Higher Education*, p.39.
- Παπαδάτος, Γ (1988): «Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας . παράγοντας απελευθέρωσης ή υποδούλωσης;» στο περιοδικό «Σοσιαλιστική Θεωρία και Πράξη», τεύχος 4, σελ 33-39.
- Παπαδάτος, Γ.(2001): «Παγκοσμιοποίηση και Ελληνισμός» στο: «Σοσιαλιστική Θεωρία και Πράξη», Σεπτέμβρης, Αθήνα, σελ 18-23.
- Παπαεθυμίου- Λύτρα, Σ. (1991): «Ξένες γλώσσες στο Πανεπιστήμιο. Προβλήματα-Προτάσεις» στο: «Το Πανεπιστήμιο στην Ελλάδα σήμερα» - Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, Αθήνα
- Πετρούνιας, Ε. (1993): «Νεοελληνική Γραμματική και Συγκριτική Ανάλυση», University Studio Press, Θεσ/κη.
- Φιληντάς, Μ., Γληνός, Δ., Σιδέρης, Γ., Γιοφίλης, Φ., Χατζηδάκης, Ν., Προύσης, Κ., Καρθαίου, Κ. Μπενέκος, Γ. (1980): «Φωνητική Γραφή». Εκδ. Κάλβος.
- Φραγκουδάκη, Α. (1996): «Κίνδυνος αλλοίωσης της ελληνικής γλώσσας ή κρίση της εθνικής ταυτότητας» στο: «Η Ελληνική γλώσσα στη Διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση - Κέντρο Λογοτεχνικής Μετάφρασης του Γαλλικού Ινστιτούτου Αθηνών – Αθήνα.
- Φρίγκας, Γ. (2002): «Φοιτητές και Internet», ADios, on-line περιοδικό, Τεύχος 2. Φθινόπωρο, <http://www.panteion.gr/adios/issue2/fitites.htm>